

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

ואתחנן

(חלק בט שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת ואתחנן, הייא מנחם-אב, ה'תשפ"ו (א)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2026
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks
of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

ואתחנן ג

א. אויף די לעצטע צוויי ווערטער פון אונזער סדרה – „(ושמרת את המצוה גו' אשר אנכי מצוך) היום לעשותם” – איז רש"י מפרש: ולמחר לעולם הבא ליטול שכרם.

לערנען מפרשים² אַז דער פירוש רש"י קומט בהמשך צו זיין פירוש אויפן פריערדיקן פסוק „ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו – בחייו משלם לו גמולו הטוב כדי להאבידו מן העולם הבא”, ד.ה. דער אויבערשטער צאָלט אָפּ אַ רשע זיין שכר פאַר זיינע מעשים טובים בעוה"ז כדי ער זאָל ניט האָבן קיין עוה"ב –

איז בהמשך לזה זאָגט דער פסוק „ושמרת גו' היום לעשותם” – „ולמחר לעולם הבא ליטול שכרם”, אַז ביי צדיקים איז פאַרקערט, אַז זייער שכר איז ניט „היום” אין עולם הזה, נאָר „למחר לעולם הבא”. ווייל „שכר” מצוה בהאי עלמא ליכא”⁴.

(1) ראה שקו"ט במפרשי רש"י (רא"ם, גו"א, דבק טוב, משכיל לדוד. ועוד) – ההכרח בפשש"מ לפירוש זה.

(2) באר מים חיים (לאחי המהר"ל) כאן. וראה ס' זכרון כאן. לבוש האורה ר"פ עקב. (3) קידושין לט, ב. חולין בסופה.

(4) ס' זכרון ולבוש האורה שם. וראה פרש"י לאבות* פ"א מ"ג: לפי שאין שכר מצות בעולם הזה. . היום לעשותם ולא היום ליטול שכרם. – אבל כמדובר כ"פ, פרש"י עה"ת לחוד ופרש"י על הש"ס לחוד –

ולהעיר מפרש"י ר"פ וישב (לז, ב): ועוד נדרש כו' לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעוה"ב

(* כ"ה גם (בשינוי ל' קצת) בפרש"י למס' אבות ש"י לאחורונה מכת"י (ירושלים, תשל"ג).

און דאָס איז מתאים מיט דברי הש"ס – דער מקור פון פירוש רש"י זה – וואו עס ברענגט זיך דער מאמר „היום לעשותם כו' ולמחר לקבל שכרם” בהמשך צום מאמר אויף „לא יאחר לשר-נאו”⁶ – „לשונאיו הוא דלא יאחר אבל יאחר לצדיקים גמורים, והיינו דאריב"ל מאי דכתיב . . היום לעשותם . . היום לעשותם למחר לקבל שכרם”.

ד.ה. מיט „למחר לקבל שכרם” מיינט ריב"ל אַז דער אויבערשטער איז (בדוקא) „מאחר” דעם שכר פון צדיקים גמורים (אויף „למחר”, לעולם הבא).

ב. עס איז אָבער שווער צו אַיינלער-נען דעם פירוש אין דברי רש"י, ווייל:

א) לפ"ז האָט רש"י געדאַרפט מדגיש זיין (ווי אין גמרא) דעם ניגוד, אַז אין דעם פסוק „(ושמרת גו' היום לעשותם) רעדט זיך (ניט וועגן „שונאיו”, נאָר) וועגן צדיקים גמורים”⁶. פון דעם וואָס רש"י איז סתם „היום לעשותם, ולמחר כו'” – ניט מאַכנדיק דערביי קיין חילוקים – איז משמע, אַז רש"י איז אויסן צו זאָגן אַ כלל בשייכות צו אַלע אידן?

אלא שמבקשים לישב בשלוה בעוה"ז (נת' בלקו"ש ח"ל ע' 176 ואילך). פרש"י אחרי ית, ה (וברא"ם שם. וראה רמב"ן שם. וראה לקמן בפנים סוס"ג).

(5) עירובין כב, א.

(6) פסוק שלפנ"ז (ז, י).

(6*) וכן הו"ל להדגיש „אבל יאחר לצדיקים כו'” (דלא כ„שונאיו” ש„לא יאחר”). וע"ד לשון רש"י לקמן האינו לב, ד.

(7) אף שכמובן לא נכלל בזה „שונאיו” שבפסוק

– בלשון הרמב"ם שם: סוף מתן שכרן של מצות – איז חיי עולם הבא, און אויף דעם זאגט מען שכר מצוה בהאי עלמא ליכא.

מען קען אָבער ניט אָננעמען אַז דאָס איז שיטת רש"י בפשוטו של מקרא – ווייל

[נוסף לזה וואָס אויב אַזוי וואָלט דאָך רש"י (וואָס האָט געשריבן פירוש בלשון ברור) ערגעץ וואו געדארפט אַנדייטן אויף דעם חילוק¹³, אַז די יעודים גשמיים שבתורה זיינען ניט דער שכר מצוה (אָדער לאידך: רש"י האָט געדארפט מדגיש זיין דאָ אין אונזער פסוק אַז ער רעדט (ניט וועגן דעם „שכר“ המדובר בתורה, נאָר) וועגן „סוף מתן שכר“ וכיו"ב) – איז:]

(א) אין פסוק¹⁴ „ופנית אליכם“ – וואָס רעדט וועגן יעודים גשמיים: והפירתי אתכם והרביתי אתכם – איז רש"י מפרש: „אפנה מכל עסקי לשלם שכרכם מלה"ד למלך ששכר פועלים וכו", וואָס דערפון איז קלאָר דעת רש"י עה"ת, אַז דער „לשלם שכרכם" איז ניט (נאָר) אַן ענין צדדי (הסרת המניעות אויף קיום המצות) נאָר די באַלוינונג פאַר דער עבודה גופא (פונקט ווי דער שכר וואָס מען צאָלט פועלים)¹⁵.

(ב) ועוד ועיקר: ווי קען מען זאָגן אַז לויט פרש"י (לויט פשוטו של מקרא) איז „שכר מצוה בהאי עלמא ליכא“, בשעת עס זיינען פאַראַן אַ ריבוי פסוקים אין חומש וואו עס ווערן אָנגעזאָגט אַ סך יעודים גשמיים פאַר קיום התורה והמצות – ובלשון הכתוב⁸ „אם בחוקותי תלכו גו' ונתתי גשמיכם בעתם" (מיט אַלע ברכות המנויות בפרשה), און נאָכ-מער: גלייך נאָך אונזער פסוק קומען די פסוקים⁹ „והי' עקב תשמעון גו' ואהבך וברכך גו' וברך פרי בטנך ופרי אדמתך דגנך גו' ברוך תהי' גו' והסיר גו' ואכלת גו'!"¹⁰!

ג. מפרשים¹¹ פאַרענטפערן ע"פ דברי הרמב"ם¹² הידועים, אַז דער אמת'ער ענין פון שכר מצות איז חיי העולם הבא, און די אַלע יעודים גשמיים זיינען בלויז כדי „שיסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו . . וישפיע לנו כל הטובות המה" זיקות את ידינו לעשות התורה כו' כדי שנוכח לחיי העולם הבא".

און דאָס מיינט „למחר לעוה"ב ליטול שכרם" – ווייל דער (אמת'ער) שכר מצוה

הקודם – מ"מ מובן ג"כ שלא כל העובר על מצות הוא מ"שונאיו" ח"ו. והו"ל לרש"י לפרש (כבגמרא) שכאן איירי בצדיקים (גמורים) דוקא.

(8) ר"פ בחוקותי.

(9) ר"פ עקב.

(10) בלבוש שם תי' שזוהי כוונת רש"י בפירושו (ר"פ עקב) עה"פ „והי' עקב תשמעון" – „אם המצות הקלות כו' תשמעון", ששכר מצות בעוה"ז הוא רק על מצות קלות. ע"ש. וכבר הקשה עליו בצידה לדרך שם. ע"ש באורך.

(11) צידה לדרך שם. וראה גם באר מים חיים שבערה².

(12) ה'ל' תשובה פ"ט ה"א (וראה שם כל הפרק. פיה"מ שלו סנהדרין ר"פ חלק ד"ה ועתה). ובצידה לדרך שם, שכ"כ „שאר מחברים המפורסמים לקמאי דקמאי ובתראי ז"ל . . וכ"כ רבינו בחיי" (ר"פ עקב).

(13) ולכן לכאורה אא"פ לתרץ עפ"מ"ש בחדא"ג מהרש"א (קידושין שם) לחלק בין זכות הרבים ש"מעשיהם הטובים מביאים להם כל הברכות והטובות שנזכרו בתורה גם בעוה"ז כו' אבל ר"י לא אמר כן (דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא) אלא ביחיד – כי חילוק זה לא נרמז כלל בפרש"י עה"ת (ואדרבה: מפרש"י בחוקותי (כו, ח) מוכח שגם ביחיד השכר הוא בעוה"ז).

(14) בחוקותי שם, ט.

(15) בפרש"י שם מסיים „כדאיתא בתו"כ", ובמפרשי התו"כ (ראה קרבן אהרן. מלבי"ם. ועוד)

כפשוטן בגשמיות²⁰ (און דאָס איז אויך „מתן שכרן של מצות חמורות“²¹).

והדרא קושיא לדוכתא: ווי זאָגט רש"י דאָ בסיום פרשתנו מיט אַ פשטות „ולמחר לעולם הבא ליטול שכרם“!?

ד. אויך איז ניט גלאַטיק אין לשון רש"י:

דער מאמר „היום לעשותם, ולמחר (לעולם הבא) ליטול שכרם“ ווערט גע-בראַכט אין צוויי ערטער אין ש"ס – אין מס' עירובין²² און אין מס' עבודה זרה²², אָבער בשינוי לשון:

אין מס' עירובין איז דער לשון „היום לעשותם ולא למחר לעשותם, היום לעשותם למחר לקבל שכרם“, אין מס' עבודה זרה שטייט: „היום לעשותם ולא למחר לעשותם, היום לעשותם ולא היום ליטול שכר“.

וואָס דער טעם השינוי איז מובן בפשטות: פון פסוק „היום לעשותם“ לערנט אָפּ די גמרא צוויי זאַכן: (א) דעם דיוק אין „היום“ – אַז דער „לעשותם“ (עשיית מצות) איז היום דוקא, און ניט „למחר“ לעולם הבא. (ב) דעם דיוק אין „לעשותם“ – אַז דער זמן פון „היום“ (עוה"ז) איז אויף „לעשותם“ דוקא, און ניט אויף „ליטול שכר“.

און דאָס איז דער דיוק הלשון²³ (אין ע"ז²⁴) „ולא היום ליטול שכר“ – ווייל

(ב) בכלל איז שווער צו אָננעמען אַז רש"י בפירושו עוה"ז איז מפרש ווי דער מ"ד „שכר מצוה בהאי עלמא ליכא“ ווייל דער מקור ויסוד של שיטה זו זיינען די פסוקים „למען יאריכון ימך ולמען ייטב לך“¹⁶ (ביי כבוד או"א) און „למען ייטב לך והארכת ימים“¹⁷ (ביי שילוח הקן), אַז דאָס מיינט: „למען ייטב לך לעולם שכולו טוב, ולמען יאריכון ימך לעולם שכולו ארוך“¹⁸,

אָבער רש"י בפירושו עוה"ז ברענגט ניט (אויף די פסוקים הנ"ל) דעם פירוש (עולם שכולו טוב . . שכולו ארוך). ואדרבה: פון סתימת לשון רש"י אויפן פסוק¹⁹ „כבוד גו' למען יאריכון ימך“ – „אם תכבד יאריכון ואם לאו כו'“, ועד"ז אויפן פסוק¹⁷ „שלח תשלח גו' למען ייטב לך גו'“ – „אם מצוה קלה כו' אמרה תורה למען ייטב לך והארכת ימים קו' למתן שכרן של מצות חמורות“ – איז מוכח, אַז רש"י האַלט אַז פשוטו של מקרא איז אריכות ימים און טובה

שם, דלשון התנ"כ „היו ישראל בעוה"ז מבקשים כו' אבל אתם חשבונו רב אני עתיד לחשב עמכם“ היינו דלישראל יהי שכר רוחני לעוה"ב.

אבל ראה לקו"ש ח"ז (ע' 323 והערה 20 שם) שאא"פ לפרש כן בפרש"י, שהרי בפשט"מ מפורש בכתוב זה (וכן בכתובים שלפנ"ז ושלח"ז) שכר גשמי (אף שאח"כ – פסוק יא"ב (ובפרש"י) – נאמר גם שכר רוחני). ועכצ"ל שגם שכר גשמי הוא תשלום העבודה,

[אלא שבתשלום העבודה גופא יש ב' מיני תשלום: שכר גשמי בעוה"ז (שהוא השכר המפורש בתורה), והשכר הרוחני בג"ע ועוה"ב. ולהעיר מפרש"י פרשתנו ג, כו ד"ה רב לך („ד"א"); פרש"י אחרי הנ"ל סוף הערה 4].

(16) פרשתנו ה, טז.

(17) תצא כב, ז.

(18) קידושין שם. ובחולין שם – בסדר הפוך.

(19) יתרו כ, יב (ובפרשתנו אינו מפרש – כי „כבר פירשתים“ (פרש"י פרשתנו ה, ז)).

(20) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 133 הערה 2.

(21) ודלא כפירוש הלבוש – ראה הערה 10.

(22) ג, א, ד, ב (בשינוי ל' קצת).

(23) ראה גם תו"ת כאן אות יח.

(24) ובר"ח עירובין גרים גם שם „ולא היום“ –

וראה יל"ש סוף פרשתנו שמביא ב' הלשונות יחד: היום לעשותם ולא היום ליטול שכרם, היום לעשותם ולמחר ליטול שכרם! וראה דק"ס עירובין שם.

לשון פון מס' עירובין (וּלְמַחֲרָא כו'), און
ניט פון מס' עבודה זרה (וּלְאֵל הַיּוֹם כו').
וי"ל הביאור בזה, בהקדם: דער חילוק
צווישן די לשונות – „לקבל" און „ליי-
טול" – איז:

„לקבל שכרם" ווייזט אָ דער שׂכר
קומט מצד דעם נותן – דער מקבל איז
ניט קיין בעה"ב אויף אַליין נעמען דעם
שכר, נאָר ער איז תלוי אין דעם נותן,
ער איז בלויז אַ „מקבל"; „משא"כ „ליטול
שכרם" ווייזט, אָ דער אדם נעמט אַליין
דעם שכר (וועלכער קומט אים).

און דערמיט מאַכט רש"י קלאָר אָז
דאָס רעדט זיך וועגן אַן אַנדער סוג
אין אופן תשלום שכר: „למחר לעולם
הבא" וועט זיך אויפטאָן אַ חידוש, אָז
דעמאָלט וועלן אידן ווערן בעלי בתים
אויף זייער שכר, זיי וועלן נעמען, אַליין
„נטול" זיין שכרם.²⁸

קומט אויס אָז דאָס האָט קיין שייכות
ניט צום ענין פון „שכר מצוה בהאי
עלמא": כנ"ל האָלט רש"י בפשוטו של
מקרא אָז עס איז דאָ שכר מצוה בהאי
עלמא, ווי דער ריבוי פסוקים וואָס ריידן
וועגן יעודים גשמיים אַלס שכר פאַר
קיום התורה והמצות.

אַבער בעולם הזה איז דער ענין פון
שכר אין אַן אופן פון „לקבל שכרם":
דער אויבערשטער גיט אַ אידן כל טוב
סלה בבני חיי ומזוני (ובכולם) רוויח,
אַבער ניט אָז דער איד האָט דעם כח
און שטאַרקייט צו נעמען אַליין דעם
שכר. און דערפאַר קען זיין, אָז אין דעם
זאָלן זיך אַמאָל אַריינמישן פאַרשידענע

דער לימוד איז (ניט דער צד החיוב –
אַז שכר איז „למחר", נאָר) אין דעם
צד השלילה, אָז „היום" (אין עוה"ז)
איז (לעשותם דוקא, און) ניט דער זמן
פון „ליטול שכר" – שכר מצוה בהאי
עלמא ליכא.

ועפ"ז, אויב מ'זאָל לערנען אָז כוונת
רש"י דאָ איז דער ענין פון „שכר
מצוה בהאי עלמא ליכא" (אַז מיט „היום
לעשותם" איז דער פסוק מחדש אָז דער
אויבערשטער צאָלט ניט אָפּ אַ צדיק
בחיי כוה"ז, בניגוד צו „שונאיו" וואָס
„בחיי משלם לו גמולו הטוב") – וואָלט
דאָך לכאורה מער מתאים געווען דער
לשון (ווי אין מס' עבודה זרה) „ולא היום
ליטול שכרם".²⁵

ה. וי"ל, אָז רש"י באַוואָרנט כהנ"ל
בדיוק לשונו – „ולמחר כו' ליטול
שכרם".

– אין מס' עירובין (לפנינו²⁶) איז דער
לשון „למחר לקבל שכרם", אָבער רש"י
קלייבט אויס דוקא די גירסא (פון מס'
עבודה זרה²⁷) „ליטול שכרם". דער דיוק
איז נאָך מער בולט ע"פ הנ"ל, אָז התחלת
הלשון קלייבט אויס רש"י דוקא דעם

25) קושיא גמורה אינה, כי י"ל שרש"י רוצה להדגיש „למחר לעולם הבא", וזה כולל בדרך ממילא „ולא היום".

26) אבל בע"י שם „ולמחר ליטול שכרן". וכ"ה ביל"ש סוף פרשתנו (ראה הערה 24). וראה דק"ס שם.

27) עפ"מ"ש בהערה הקודמת י"ל שכן היתה גירסת רש"י גם בעירובין שם. אבל ע"ע למה נקט רש"י גירסא זו דוקא, ובפרט שגבי שכר רגיל הלשון „קבלה" (ראה פרש"י לך טו, א. דברים א, יב. ולהעיר מפרש"י מלות (לא, ח), „הזך כו' ליטול שכר"). אבל בפרש"י ס"פ שלח ד"ה אני ה' (מספרי שם) „ונטול שכר . . ולא נטלים שכר". ואכ"מ.

28) להעיר ממחז"ל (ברכות יז, ב) והם נזוּינין בזוּנע (וראה פרש"י שם). וראה פרש"י ריש פרשתנו. לקו"ש חכ"ד ע' 29-30 ובהערות שם.

צדיקים גמולם הטוב בעולם הזה, כמפורש בפשוטו של מקרא די אַלע יעודים גשמיים בתורה – נאָר דער חידוש איז]

אין דעם חיוב, אַז „למחר לעולם הבא“ וועט זיך אויפטאָן אַ נײַער אופן אין תשלוּם שׂכר (וואָס איז נײַטאָ „היום“) – „למחר . . ליטול שכרם“³².

און דער המשך הפסוקים דאָ איז: פריער שטייט „ומשלם לשונאיו אל פניו להאבדו לא יאחר לשונאו אל פניו ישלם לו“, אַז אַ רשע צאָלט מען בדוקאָ גלייך בחייו „כדי להאבדו מן העולם הבא“, משא״כ ביי די וואָס זיינען נײַט „שונאיו“, איז שייך אַמאָל אַז מען זאָל דעם שׂכר נײַט באַקומען גלייך (כנ״ל);

דערנאָך זאָגט דער פסוק – „ושמרת את המצוה גו' היום לעשותם“, אַז אָט דער סדר (אַז עס קען זײַן אַן אָפהאַלט אין תשלוּם שׂכר) איז נאָר „היום“, אָבער „למחר לעולם הבא ליטול שכרם“.

ז. דער ביאור (פנימי) אין דעם חילוק הנ״ל – צי דער תשלוּם השׂכר איז אין אַן אופן פון „לקבל“ אָדער „ליטול“:

בזמן הזה איז דער ענין פון תשלוּם שׂכר פאַרבונדן מיט ב״ד של מעלה. און דעריבער נעמט מען נײַט אַליין דעם שׂכר, עס איז תלוי אין ב״ד של מעלה.

משא״כ לעתיד לבוא אין עולם הבא – דעם זמן פון יום שׂכרו שבֿתבֿ³³ –

(זייטיקע) סיבות וואָס זיינען גורם אַז לפועל זאָל ער דעם שׂכר נײַט באַקומען²⁹

[ע״ד ווי די גמרא³⁰ זאָגט ביי דער מעשה וואָס ר' יעקב האָט געזען ווי איינער וואָס „אמר לו אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות ועלה לבירה ושלח את האם ונטל את הבנים ובחזירתו נפל ומת“ – אַז אויב ער וואָלט געווען „מהרהר בעבודת כוכבים“ – וואָלט ער נײַט געדאַרפט באַקומען דעם שׂכר פון „למען ייטב לך והארכת ימים“ (כפשוטו).

ד.ה. אַז אע״פּ וואָס די מצות עצמן האָט ער געטאָן בשלימותן און דער חסרון איז אין אַ צווייטן ענין (וואָס האָט נײַט קיין שייכות צו עשיית מצות אלו)³¹ – איז עס פועל אַז מ״זאָל דעם שׂכר נײַט באַקומען]:

משא״כ „למחר לעולם הבא“ וועלן אידן אַליין נעמען, „נוטל“ זײַן שכרם, און עס וועלן נײַט קענען זײַן קיינע עיכובים כו' אויף דעם.

ו. עפ״ז איז פאַרשטאַנדדיק דיוק לשון רש״י „ולמחר לעולם הבא ליטול שכרם“ (און נײַט – „ולא היום כו״“), ווייל דער חידוש פון רש״י איז

[נײַט אַז עס איז נײַטאָ קיין שׂכר פאַר צדיקים בעולם הזה (בניגוד צו „שׂכר נאיו“ וואָס „בחייו משלם לו גמולו הטוב“) – דאדרבה: לפי פירוש רש״י איז דער אויבערשער זיכער משלם צו

(32) ועפ״ז יש לבאר הגירסא בעירובין „למחר לקבל שכרם“ – כי בעירובין שם מפורש שכוונת ריב״ל היא כהדרשה „לשונאיו הוא דלא יאחר אבל יאחר לצ״ג“, היינו שצ״ג אין מקבלים שכרם בעוה״ז, ונמצא שגם קבלת שכרם היא רק „למחר“.

(33) סוף תמיד.

(29) ראה פרש״י וישלח (לב, יא) שמא משהבטחתי נתלכלכתי בחטא כו״.

(30) קידושין שם. וכ״ה בחולין שם לפנינו (אבל ראש״י וחדא״ג מהרש״א שם).

(31) להעיר מלקוש ח״ט (ע׳ 199; ס״ע 202 ואילך).

מענטש דאַרף „נוטל“ זיין דעם שער;
מען געפינט זיך אין אַן עולם וואו
מ'האַט די מעגלעכקייט צו נהנה זיין
„מזיו השכינה“, אָבער כדי צו הנאה
האַבן בפועל מוז זיין דער „ליטול“
שכרם³⁶.

און דערמיט באַוואַרנט רש"י נאָך אַן
ענין אין דעם פסוק:

לערנענדיק דעם פסוק „ושמרת גו'
היום לעשותם“ קומט אויס, אַז דער ענין
פון שמירת התורה והמצוות איז שייך
„היום“ דוקא. שטעלט זיך די שאלה: אין
וואָס וועט באַשטיין די עבודה פון אידן
„למחר“ (אין עולם הבא)? אפילו
בפשטות פאַרשטייט מען אַז עס האָט נישט
קיינ אָרט צו זאָגן אַז אין עולם הבא
וועט נישט זיין ח"ו קיין ענין פון עבודת
ה'³⁷!

זאָגט רש"י – „ולמחר לעולם הבא
ליטול שכרם“: אין עולם הבא וועלן
אידן פאַרנעמען זיך מיט דער עבודה פון
„ליטול שכרם“³⁸.

– לויט דעם קומט אויך אויס, אַז דער
פירוש רש"י האָט נישט קיין שייכות צו
דער שקו"ט וועגן „שכר מצוה בהאי
עלמא“ – ווייל דאָ איז נישט די שאלה צי
דער אויבערשטער צאָלט שכר בעוה"ז,
נאָר: אין וואָס באַשטייט די עבודה פון
אידן „למחר“.

ט. דעם חילוק צווישן די צוויי
לשונות „לקבל“ און „ליטול“, קען מען
אויך מקשר זיין מיט די צוויי דיעות³⁸
בנוגע שער ועונש:

י"ל אַז עס וועט נישט זיין דער ענין פון
ב"ד (של מעלה) (ע"ד ווי ביי שבת זיינען
אַלע בתי דינים סגורים³⁴); ובמילא, אויב
אַ איד האָט געטאָן אַ מעשה טוב אויף
וועלכן אים קומט שכר, איז נישט שייך
קײן אָפהאַלט³⁵, און ער נעמט שכר.

ח. עס איז דאָ נאָך אַ חילוק צווישן די
צוויי לשונות „לקבל“ און „ליטול“:

„לקבל שכרם“ ווייזט אַז דער שער
קומט אָן צום אדם דורך דעם נותן; דער
נותן האָט נישט נאָר באַשטימט דעם שער,
נאָר ער גיט עס אים אָפּ, דער אדם איז
נאָר אַ „מקבל“ (דעם שער).

משא"כ „ליטול שכרם“ ווייזט, אַז דער
אדם דאַרף עס נעמען – דער נותן באַ-
שטימט אַ שער פאַר דעם מקבל, אָבער
כדי דאָס זאָל צו אים אָנקומען פאַדערט
זיך אַ פעולה, אַז ער זאָל דאָס „נוטל“
זיין.

און דערמיט דייטעט אָן רש"י דעם
חילוק צווישן די יעודים גשמיים און
דעם שער פון עוה"ב:

די יעודים גשמיים זיינען אַלע אין
גדר פון „לקבל שכרם“: דער אויבער-
שטער גיט אַ אידן כל טוב סלה בבני חיי
ומזוני ובכולם רוויחי אין אַן אופן אַז
דער איד באַקומט זיין שער בדרך ממילא
(אַן קיין פעולה נוספת מצדו);

משא"כ דער שער רוחני פון עולם
הבא איז אַ העכערער סוג שער: חיי
עולם הבא איז נישט אַן ענין וואָס דער
מענטש איז בלויז אַ „מקבל“ – נאָר דער

36) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ח ה"ב: נהנין
מזיו השכינה שיודעים ומשיגין כו'.

37) ולהעיר ממש"ז (בראשית ב, טו) ויניחהו
בגן עדן לעבדה ולשמרה.

38) הובאו בשל"ה בית אחרון (יב, איב, טו,
איב). וראה אגרות קודש אדמו"ר מהורש"ב כרך

34) ירושלמי סנהדרין פ"ד ה"ו. וראה אד"ר
בזח"ג (קכט, סע"א. קלו, ב) בנוגע לבתי דינים של
מעלה (הובא ונת' בד"ה ואני תפלתי תרנ"ד,
תש"ד). וראה ספר המצות להצ"צ מצות לא
תבערו אש פ"ב.

35) ראה לקמן הערה 47.

„ולמחר לעולם הבא (דוקא) ליטול שכרם“:

די צוויי אופנים הנ"ל אין תשלום שכר – אן ענין נסי, אָדער אן ענין טבעי – זיינען דאָ ביידע אין דעם שכר רוחני פאַר קיום התומ"צ.

ס'איז ידוע⁴¹ אַז עס זיינען פאַראַן צוויי סוגי שכר: א) דער שכר פון גן עדן, וואָס איז אַ שכר מוגבל כביכול⁴², ווייל דאָרט איז מאיר דער אור אלקי וואָס איז מלובש אין סדר השתלשלות (אור הממלא). ב) דער שכר פון תחיית המתים, וואָס דעמאָלט וועט מאיר זיין דער אור מקיף שלמעלה מהשתלשלות (אור הסובב), וואָס דאָס איז אַ שכר בלתי מוגבל.

און דעריבער: דער שכר וואָס איז פאַרבונדן מיטן אור הממלא וואָס איז מצומצם לפי ערך הנבראים, וויבאַלד אַז לגבי דעם אור איז די עבודה פון נבראים תופס מקום, איז דער שכר באופן טבעי⁴³: די עבודה פון אידן טוט אויף דעם שכר;

(41) ראה בארוכה בזה – ספר המצות להצ"צ מצות ציצית. ובכ"מ.

(42) אלא שגם בשכר זה „אין שיעור לריבוי העלויות שיוכל להיות באופן עילוי ההשגה באלקותו ית" (סהמ"צ להצ"צ שם – טו, ריש ע"ב).

(43) כי לאחר שיעור העלה ברצונו ית' שהעבודה תעורר – נעשה כן באמנת* (ראה לקו"ש ח"ד ע' 1133 הערה 13. וש"נ). וראה אגרות קודש שם, שזוהו הטעם ששכר מצות הו"ע טבעי. ע"ש (ושם

(*) ולהעיר מלקו"ש ח"ז ע' 387 (ולקמן ע' 138), שהענין דשכר מצוה הוא הלכה – שהקב"ה „מחוייב“ כביכול לשלם שכר מצות כמו שמשלמים לפועל (ראה לעיל סעיף ג), ע"ש באורד.

א) אַז זיי קומען בדרך נסי, ד.ה. אַז דער שכר ועונש, זיינען ניט באופן פון סיבה ומסובב ממש פון דער מצוה און עבירה, נאָר זיי זיינען בדוגמת שכר ועונש וואָס אַ מענטש באַשטימט כרצונו צוליב מעשה טוב אָדער הפכו.

ב) אַז זיי קומען בטבע, ד.ה. אַז דער אויבערשטער האָט מטיב געווען אין די מצות און עבירות גופא, אַז זיי זאָלן ברענגען שכר צי עונש.

און דאָס איז דער חילוק צווישן „לקבל“ אָדער „ליטול“:

אויב שכר מצות קומט בטבע, קומט אויס, אַז בשעת אַ איד טוט אַ מצוה פאָדערט זיך ניט קיין ענין נוסף³⁹ אויף באַקומען דעם שכר – די עשיית המצוה איז די סיבה וועלכע ברענגט דעם שכר בדרך מומילא. „לקבל שכרם“ – דער שכר קומט בדרך ממילא און דער אדם דאָרף עס נאָר מקבל זיין.

אויב אָבער שכר מצות איז ניט קיין ענין טבעי, נאָר עס קומט בלויז בדרך נסי – קומט אויס, אַז דער שכר קומט ניט אָן בדרך ממילא מצד דער עשיית המצות, נאָר תשלום שכר איז אַ פעולה ניט מצד הטבע, אַ פעולה נוספת, עס דאָרף זיין אַ פעולה פון נתינת (ונ' טילת⁴⁰) השכר.

יוד"ו. ע"פ הנ"ל קען מען אויך מבאר זיין (בפנימיות הענינים) דעם דיוק

א ע' שצה ואילך. וראה לקו"ש ח"ה ע' 135 הערה 23 (וש"נ). ועוד. וראה הערה 43.

(39) ראה אגרות קודש שם. וראה הערה הבאה. (40) להעיר מהמבואר בד"ה שיר המעלות תש"ג פ"ח, דמכיוון שהענין דבאתעדל"ת אתעדל"ע אינו „הכרח אלקי טבעי“ כ"א „הכרח אלקי רצוני“, לכן „צריך זכות אשר האתערותא שלו יקבל למעלה“ – וכש"כ אם שכר מצות הוא ענין נסי (ראה אגרות קודש שם).

השכר אין אָן אופן פון „לקבל שכרם” – די עבודה פון אידן טוט אויף די נתינת השכר, אַזוי אַז עס קומט אָן צו אים בדרך ממילא און ער דאַרף עס נאָר מקבל זיין;

משא”כ „למחר לעולם הבא”, ווען עס וועט מאיר זיין דער שכר הבלתי גבולי (מצד אור הסובב)⁴⁶ – איז דער תשלום השכר אין אָן אופן פון „ליטול שכרם”⁴⁷, דער שכר קומט נישט בדרך ממילא, נאָר עס איז אַ באַזונדער פעולה פון נתינת (ונטילת) השכר.

(משיחת ש”פ ואתחנן תשכ”ה)

משא”כ דער שכר מצוה של אור הסובב איז נישט שייך צו זאָגן אויף דעם אַז דאָס איז אָן ענין טבעי אין דער עבודה – ווייל לגבי דעם אור איז די עבודה פון נבראים נישט תופס מקום; נאָר דאָס איז אָן ענין נסי וואָס איז נישט מוכרח, עס איז אָן ענין וואָס קומט בדרך מתנה מצד רצונו יתברך⁴⁴.

און דאָס איז דער טעם פאַרוואָס „למחר לעולם הבא ליטול שכרם”:

אין עולם הזה איז מאיר בגלוי ממש נאָר דער שכר המוגבל⁴⁵, מצד אור הממלא, און דעריבער איז דער תשלום

(46) ראה בהנסמן בהערה 41. ושם, שזהו (בעיקר) בעולם התחי’. ולהעיר מהגירסא בפרש”י לע” עירובין שם (ד”ה ולא למחר) ובענף יוסף שם.

(47) ע”פ המבואר באגרות קודש שם, דדוקא בשכר המוגבל שייך העכבה והפסק ח”ו ע”י מדת הדין, אבל מה שנותנים מלמעלה בדרך מתנה חסד בלתי מוגבל, אין שייך בו עכבה והפסק של מדת הדין – מובנת השייכות למשנת”ל (סעיף ר”ז) בפירוש „ליטול שכרם”, שנוטל מעצמו ואין שייך לעכב השכר.

מהגהה בשל”ה שם, שגם לפי הרמב”ן שכר מצוה מסובב מן המצוה עצמה אלא שבא בדרך סגולה. עיי”ש. וראה לעיל הערה 40: הכרח אלקי רצוני. (44) אף שגם אור הסובב נמשך ע”י עבודת

האדם ובאופן שהעבודה היא הממשיכה את האור (ראה לקו”ש ח”ד שם. ח”ט ע’ 72. ועוד) – מ”מ מובן, שמכיון שהמדובר באור הסובב שלמעלה מנבראים, הרי בערך העבודה (המוגבלת) של נברא, הוא ענין של חסד ומתנה (ראה לקו”ש ח”ט שם. ועוד).

(45) ראה אגה”ק סי’ ג.

